

DEN SNABBA UTVECKLINGENS BAKSIDA (Tiananmen square in a comparative perspective) in Dagens Nyheter, June 12, 1989.

Femton års forskning med marxistiska utgångspunkter om problem med kommunistisk samhällsanalys och politik i Syd och Sydostasien har gjort mig ganska luttrad. Men massakern på Himmelska Fridens Torg minner mig allt för mycket om slakten på mellan en halv och en miljon värnlösa vänstermänniskor i Indonesien 1965/66. Nu duger bara en grundläggande och kompromisslös revision. (På hemmaplan står jag inte längre ut med att som medlem ta ansvar ens för den lilla tveksamhet som dröjer kvar i VPK.)

Ändå bör vi nu passa oss väldigt noga. För att få ett rimligt perspektiv bör man bland annat jämföra sinologernas analyser av den senaste dryga månaden i Peking med vad som hänt och händer på annat håll i Fjärran Östern. De kinesiska kommunistledarnas desperata repression tycks faktiskt ha lika mycket att göra med en statligt påtvingad snabb utvecklingsprocess i privatiseringens tecken som med stalinismens bankrutt. Och de kinesiska aktivisternas krav och rörelse har lika lite att göra med någon borgerlig kontrarevolution som i Sydkorea eller Indonesien. Samma arbete för reella demokratiska rättigheter och jämlikt styre gentemot despotisk statlig utvecklingspolitik, korruption mm. står i främst rummet även i flertalet kapitalistiskt orienterade länder i Fjärran Östern.

Redan i mitten av sjuttioalet kännetecknade denna dynamik den demokratiska resningen i Thailand som snart krossades med vapenmakt. De flesta minns säkert kampen för politiska och ekonomiska friheter mot Marcos och hans kapitalistiska cronies på Filippinerna. Här valde merparten av kommunisterna att hålla fast vid sin kamp mot de stora godsägarna på landsbygden, bojkottade val och överlämnade kampen för demokrati till i huvudsak de privata kapitalägarna. För ett år sedan hotade studenter med folkligt stöd den rentiära stats- och arméstyrda ekonomin i Burma. Även där löpte armén till sist amok. På Taiwan talar vitt skilda grupper med kraft om jämlikare politiska och ekonomiska rättigheter. I det andra tillväxtmiraklet, Sydkorea, har nu även de militanta strejkande arbetarna, inte bara arbetsgivare utan även staten, som faktiskt lett den snabba kapitalistiska utvecklingen, och ställa demokratisering högst på dagordningen. I Indonesien, där många av de militärer som tog makten i mitten av sextioalet gjort sig själva till kapitalistiska rentiärer genom att monopolisera statliga resurser och regleringar i samarbete med privat inhemskt och utländskt kapital, blir folkliga protester mot just staten och dess härskare allt viktigare. Även i Indien växer ett otal nya sociala och politiska rörelser vid sidan av de gamla partierna och organisationerna i kamp mot statligt påtvingad men av enskilda utnyttjad drastisk omvandling av samhället. Allt för ofta står den etablerade kommunismen vid sidan av detta. Ett positivt undantag är delstaten Kerala, där kommunisterna för drygt två år sedan tvingades inse att de måste demokratisera den lokala statsapparaten och kooperativen för att ha en chans att få fart på ekonomin, skapa fler jobb osv.

I stor utsträckning är alltså det vi bevittnar en kris för det post-koloniala statliga utvecklingsprojektet både där det lyckats skapa

snabb ekonomisk utveckling som i Sydkorea eller där det lett till missär som i Burma; både där det haft socialistiska företcken och där det bygger på att vänstern först massakretats som i Indonesien.

Det som förenar dessa i andra avseenden vitt skilda samhällen är med andra ord statens oerhört centrala betydelse då det gäller att tvinga fram snabb och brutal social och ekonomisk utveckling -- samt vissa personers och gruppers förmåga att monopolisera och utnyttja den statliga styrningen och de statliga resurserna. Kommunistiska massakrer underminerar inte marxismen som analysinstrument. Med dess hjälp förstår vi, att det som kampen för demokratiska rättigheter och jämlikt styre i grunden handlar om är en folklig klasskamp mot dem som etablerar sig som de facto innehavare av formellt sett allmänna styrinstrument och produktionsresurser och som på olika sätt samarbetar med privat inhemskt och utländskt kapital. För dem är reell folklig demokrati ännu så länge ett dödligt hot. På sikt är utvidgad privatisering av de statliga resurserna och avreglering den naturliga lösningen. Som bekant är det redan världsbankens och valutafondens recept. Ett otal nya folkliga rörelser kräver istället demokratisering. Så vitt jag förstår är detta som nu även flertalet kommunistledare i Peking kväst, tills vidare.

Olle Törnquist

Fil. Dr. och forskarassistent i statskunskap vid Uppsala Universitet.